

Nr 246.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående aktieteckning i Aktiebolaget Jordbrukarbanken m. m.; given Stockholms slott den 9 mars 1945.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 9 mars 1945.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, BERGQUIST, DOMÖ, GJÖRES, EWERLÖF, RUBBESTAD, OHLIN, ERLANDER, DANIELSON, ANDRÉN.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anmäler fråga om aktieteckning för statens räkning i Aktiebolaget Jordbrukarbanken m. m. och anför därvid följande:

Aktiebolaget Jordbrukarbanken bildades år 1923 för rekonstruktion av Aktiebolaget Svenska Lantmännens bank. Jordbrukarbankens grundfond som enligt bolagsordningen skulle utgöra minst 20 miljoner kronor och högst 30 miljoner kronor bestämdes vid bolagsbildningen till förstnämnda belopp. Av aktierna tecknade staten ett belopp av nominellt 15 miljoner kronor som täcktes av ett å riksstaten för budgetåret 1923/24 anvisat kapitalökningsanslag, att utgå av lånemedel. Återstående aktier övertogs till största delen av Aktiebolaget Kreditkassan av år 1922 genom ett dotterbolag, Aktiebolaget Dur. Anledningen härtill var, att det vid Jordbrukarbankens bildande an-

sågs lämpligt och skäligt, att en del av aktierna i banken under en viss begränsad tid genom Kreditkassans försorg skulle till dess självkostnadspris hållas till förfogande åt de förutvarande aktieägarna i Svenska Lantmännens bank. Vid prövning år 1928 av frågan om avvecklingen av Kreditkassans engagemang förvärvade statsverket de Aktiebolaget Dur tillhöriga aktierna i Jordbrukarbanken. För detta ändamål anvisades å riksstaten för budgetåret 1928/29 ett kapitalökningsanslag av 4 904 400 kronor, att utgå av lånemedel. Genom beslut, fattat år 1939 vid fortsatt ordinarie bolagsstämma med aktieägarna i Jordbrukarbanken, ökades bankens grundfond från 20 miljoner till 25 miljoner kronor. Vid härav föranledd nyemission tecknade staten aktier till ett nominellt belopp av 4 976 100 kronor, som täcktes av ett å kapitalbudgeten under rubrik Fonden för statens aktier för budgetåret 1939/40 anvisat reservationsanslag. Statens å Fonden för statens aktier bokförda aktieinnehav i Jordbrukarbanken har härafter utgjort nominellt 24 880 500 kronor. Den återstående delen av aktiekapitalet är placerad hos ett antal enskilda, förutom en aktiepost å nominellt 8 000 kronor, som innehas av riksgäldskontoret. Jordbrukarbankens reservfond uppgick vid 1944 års slut till 5 600 000 kronor. Till aktieägarna har under vart och ett av åren 1940—1944 verkställts utdelning efter 4 procent.

I en till chefen för finansdepartementet ställd skrivelse av den 26 februari 1945 har *styrelsen för Aktiebolaget Jordbrukarbanken* anfört följande:

Enligt gällande banklag må bankaktiebolags inlåning högst uppgå till ett belopp, som motsvarar åtta gånger beloppet av bolagets fonder. Bank kan dock jämlikt lag av 26 mars 1943 av Kungl. Maj:t medgivnas rätt att under begränsad tid emottaga inlåning utöver sin normala inlåningsrätt. Dylik inlåning skall emellertid placeras i särskilt likvida tillgångar och må ej utlånas till allmänheten.

Aktiebolaget Jordbrukarbankens fonder uppgå till kronor 30 600 000 och dess normala inlåningsrätt till kronor 244 800 000. Banken har erhållit Kungl. Maj:ts medgivande att emottaga ytterligare inlåning enligt 1943 års lag. Vid utgången av januari månad 1945 utgjorde bankens inlåning, beräknad enligt 1943 års lag, kronor 322 490 746 och dess inlåningsrätt kronor 325 677 350 (d. v. s. summan av bankens normala inlåningsrätt, kronor 244 800 000, och likvida tillgångar, kronor 80 877 350). För banken betyder detta i stort sett, att banken av sina likvida tillgångar äger rätt ytterligare utlåna allenast ca kronor 3 000 000. Även om styrelsens förslag till årets bolagsstämma att överföra kronor 600 000 av vinstmedel till reservfonden bifalles, ökas bankens normala inlåningsrätt endast med kronor 4 800 000 och friställes motsvarande belopp av bankens likvida tillgångar för utlåning. Sammanlagt skulle på så sätt omkring kronor 7 800 000 stå till förfogande för utlåning.

Då denna marginal synes otillräcklig vid en fortlöpande normal utveckling av bankens rörelse, har bankstyrelsen för att bereda banken möjlighet att tillgodose kundkretsens kreditanspråk funnit sig böra föreslå bolagsstämman en ökning av bankens aktiekapital med kronor 5 000 000, från kronor 25 000 000 till kronor 30 000 000, genom utgivande av nya aktier till parikurs med företrädesrätt till teckning för bankens aktieägare. För statens del skulle medverkan till ett sådant beslut medföra en nyinvestering av kronor 4 976 100.

Bankstyrelsen hemställer slutligen, att de åtgärder måtte vidtagas som, därest dess förutnämnda förslag vunne bifall, erfordrades för att staten såsom huvudaktieägare i Aktiebolaget Jordbrukarbanken skulle kunna deltaga i en bankens nyemission till ett belopp av 5 000 000 kronor.

Över bankstyrelsens framställning har *bank- och fondinspektionen*, efter remiss, den 6 mars 1945 avgivit yttrande, däri inspektionen anförde:

Bank- och fondinspektionen, som vitsordar riktigheten av vad framställningen innehåller beträffande aktiebolaget Jordbrukarbankens inlåning, finner det vara nödvändigt för en fortsatt utveckling av bankens rörelse, att fondställningen stärkes. För genomförande av fondökningen erfordras medverkan av staten såsom huvuddelägare i banken. Med hänsyn härtill och då ur säkerhetssynpunkt icke torde kunna framställas någon erinran mot investering av nytt kapital i banken, vill inspektionen tillstyrka, att åtgärder vidtagas för att staten må kunna deltaga med den investering av kapital, som står i förhållande till statens innehav av aktier i banken.

I likhet med Jordbrukarbankens styrelse samt bank- och fondinspektionen finner jag skäl tala för en ökning av bankens grundfond med 5 miljoner kronor till 30 miljoner kronor. Såsom huvuddelägare i banken torde staten böra medverka till fondökningen i proportion till sin andel i det nuvarande aktiekapitalet. *Departements-
chefen.*

Som av det ovan anförda framgår, finnas för närvarande å Fonden för statens aktier bokförda aktier i Jordbrukarbanken till ett nominellt belopp av 24 880 500 kronor. Emellertid innehas därutöver en aktiepost å nominellt 8 000 kronor av riksgäldskontoret, som år 1939 övertog aktieposten från Aktiebolaget Kreditkassan av år 1922 i samband med kassans likvidation. Det torde vara lämpligt, att i detta sammanhang reglera aktieinnehavet så, att riksgäldskontorets aktiepost inlöses och överföres å Fonden för statens aktier.

Om man inberäknar de av riksgäldskontoret innehavda aktierna, skulle vid den tilltänkta fondökningen på staten falla ett nominellt belopp av 4 977 700 kronor. Därest bolagsstämman fattar beslut om grundfondens ökning med 5 miljoner kronor, böra medel finnas tillgängliga för aktieteckning till sistnämnda belopp. Av riksdagen torde därför nu böra äskas ett investeringsanslag för ifrågavarande aktieteckning i Aktiebolaget Jordbrukarbanken samt för inlösen av riksgäldskontoret tillhöriga aktier i nämnda bank. Anslaget, som lämpligen kan upptagas med ett till 5 miljoner kronor avrundat belopp, torde böra anvisas å kapitalbudgeten för budgetåret 1945/46 under rubrik Fonden för statens aktier. För den händelse likvid för tecknade aktier skall erläggas redan före ingången av nämnda budgetår torde det erforderliga beloppet — därest riksdagen beviljar ifrågavarande anslag — få förskottsvis disponeras av för riksgäldskontoret tillgängliga medel för att efter det nya budgetårets ingång ersättas ur anslaget.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:tt måtte föreslå riksdagen

att till *Aktieteckning i Aktiebolaget Jordbrukarbanken m. m.* å kapitalbudgeten under rubrik Fonden för statens aktier för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 5 000 000 kronor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Gösta Renlund.
